

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет психології
Кафедра психології розвитку**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (англійська мова і література)»

за спеціальністю 014 Середня освіта

спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри,
протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вікова психологія
Викладач (-і)	Литвин-Кіндратюк Світлана Данилівна
Контактний телефон викладача	067 34 24 708
E-mail викладача	svitlana.lytvyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Понеділок 14.00 ауд. 518 (факультет психології) https://knf.pnu.edu.ua/hrafik-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс «Вікова психологія» має на меті сприяти розумінню студентами закономірностей розвитку психіки людини в онтогенезі, її основних епох, стадій періодів, функціонування та розвитку, підвищити професійну, зокрема соціальну, психологічну, здоров'язберігаючу компетентність студентів в психолого-педагогічному аспекті, спонукати студентів до наукових досліджень у галузі вікової психології. Основним завданням теоретичного курсу є опис закономірностей розвитку особистості на різних етапах її життя, вікових змін структури особистості та її функціонування в соціальному, педагогічному, сімейному середовищах.</p> <p>Зміст дисципліни охоплює основні психологічні концепції і теорії вікової психології, специфіку фахової термінології, аналіз сучасних поглядів на дискусійні психологічні проблеми в контексті вікового розвитку дошкільників, школярів, студентів в освітньому просторі (відмінності розвитку особистості в повсякденних та екстремальних умовах існування, класифікація основних криз та проблем вікового розвитку, вплив стресу на розвиток дітей та підлітків. Зазначений курс спрямовано на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування психологічної наукової літератури.</p> <p>Методи навчання: інтерактивна лекція, дискусії, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: індивідуальне опитування, тестування, письмова робота</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна має на меті забезпечити студентів знаннями теорії вікової психології як провідної галузі психології, яка є дотичною до загальної, соціальної, педагогічної психології та вікової фізіології; необхідним мінімумом психологічної фахової термінології для подальшого застосування у процесі професійної діяльності і проведення наукових психолого-педагогічних досліджень, розвиток психолого-педагогічної рефлексії та навичок діагностики вікових особливостей розвитку дітей та підлітків.</p> <p>Основні <u>цілі</u> навчальної дисципліни: аналізувати основні наукові досягнення психологічних досліджень в галузі вікової психології, застосовувати їх під час опрацювання психолого-педагогічних проблем; систематизувати матеріал про основні етапи й періоди розвитку психіки людини, різновиди індивідуальних траєкторій психічного розвитку в умовах миру та екстремальних умовах війни; самостійно опрацьовувати й аналізувати наукову інформацію з психологічних досліджень онтогенезу пізнавальних, мовленнєвих та емоційних процесів та індивідуально-типологічних особливостей особистості, які необхідні для впровадження у подальшу викладацьку практику в умовах миру та війни. Цілями курсу є засвоєння основних об'єкта, предмета й завдань вікової психології, яка розглянута крізь призму професійно важливих проблем майбутніх викладачів іноземної мови, основних категорій та понять вікової психології, принципами та методами дослідження на цьому терені як запоруки творчого застосування отриманих відомостей в професійній діяльності, в роботі з різними</p>	

віковими категоріями учнів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність особи розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузях освіти, навчання англійської мови та літератури, другої іноземної мови (німецької або французької) в процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів психолого-педагогічних та філологічних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК.2 Соціальна компетентність:

Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК.4 Лідерська компетентність:

Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

Фахові компетентності:

ФК.4 Психологічна компетентність:

Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів; здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною.

ФК.5 Емоційно-етична компетентність:

Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ФК.6 Компетентність педагогічного партнерства:

Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

ФК.7 Інклюзивна компетентність:

Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК.8 Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберігаючі технології під час освітнього процесу, здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати у учнів культуру здорового та безпечного життя, зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу (за

потреби).

ФК.9 Проектувальна компетентність:

Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Зберігати та примножувати моральні, національно-культурні, наукові цінності і досягнення українського суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, суспільство, мову й культуру.

ПРН 4. Мати навички управління складною професійною діяльністю або проектами; проявляти ініціативу, генерувати нові ідеї для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у професійній діяльності в галузі обраної освітньої спеціальності/спеціалізації та нести відповідальність за вироблення та прийняття ефективних рішень у непередбачуваних робочих/навчальних контекстах.

ПРН 13. Планувати, організовувати та здійснювати освітній процес з урахуванням психологічних і фізіологічних особливостей учнів, їхніх потреб та інтересів, а також специфіки навчального предмету.

ПРН 14. Дбати про емоційне, психічне та фізичне здоров'я, як своє, так і учнів; використовувати різні види та форми рухової активності при проведенні навчальних занять і на дозвіллі; пропагувати та вести здоровий спосіб життя.

ПРН 15. Взаємодіяти конструктивно на засадах партнерства з учасниками освітнього процесу, іншими фахівцями для забезпечення функціонування безпечного й інклюзивного освітнього середовища.

ПРН 16. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи, поняття та концепції обраної освітньої спеціальності/спеціалізації, уміти застосовувати їх у навчальній і професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, систематизувати, аналізувати й інтерпретувати дані реального освітнього процесу та застосовувати їх для прогнозування, планування, організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності учнів і прикладного мікродослідження з іноземної мови, презентувати його результати.

ПРН 18. Розуміти основні проблеми освіти та шляхи їх розв'язання із застосуванням інноваційних підходів, доцільних наукових методів і навчальних технологій.

ПРН 19. Організувати процес свого подальшого навчання й самоосвіти із значним ступенем автономності для оволодіння сучасними знаннями.

ПРН 20. Критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	20
Практичні/семінарські заняття	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Обов'язкова /
---------	---------------	------	---------------

		(рік навчання)	вибіркова	
3	035 Філологія	2	В	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		лекції	заняття	сам. роб.
<p>ТЕМА 1. Предмет вікової психології. Предмет вікової психології, їх актуальні завдання, місце в системі наук. Концепція суспільства ризику, проблема конфлікту поколінь, явище ейджизму. Структура вікової психології: дитяча психологія, акмеологія, геронтопсихологія. Історичні етапи розвитку вікової психології, їх здобутки, зв'язок з іншими психологічними галузями. Методологічні принципи, й методи дослідження у віковій психології, їх класифікація: основні категорії й поняття вікової психології, методи психодіагностики та методи психокорекції</p>		2	1	10
<p>Тема 2. Теоретичні засади вікової психології Умови, джерела та рушійні сили розвитку, суперечності та детермінанти психічного розвитку. Зарубіжні теорії психічного розвитку (теорія рекапітуляції С. Хола, психоаналіз, біхевіоризм, генетична психологія Ж. Піаже, епігенетична теорія розвитку Е. Еріксона). Проблеми психічного розвитку в українській психології, дослідження Г. Костюка. Вікова психологія і педологія. Культурно-історична концепція, поняття “зона найближчого розвитку”, її теоретичне та практичне значення. Психологія генези особистості у працях сучасників – теорія С.Д. Максименка</p>		4	1	5
<p>Тема 3. Проблеми періодизації психічного розвитку. Критерії поділу життєвого шляху на періоди. Перші періодизації психічного розвитку (П. Блонський, С. Хол, А. Валлон). Виокремлення криз та літичних періодів., зміст критичного періоду. Періодизації розвитку особистості та інтелектуальної сфери. Проблема періодизації психічного розвитку у роботах Д. Ельконіна. Періодизація Дж. Ловінгер та Д. Левінсона. Закон періодизації дитячого віку. Тривалість життя й структура й динаміка віку. Вчення про кризи дитячого розвитку. Нерівномірність й гетерохронність психічного розвитку. Сензитивні й критичні періоди.</p>		2	2	10
<p>Тема 4. Психологія раннього віку Фази пренатального розвитку. Криза народження. Особливості психіки новонароджених. Основні фази розвитку немовляти. Безпосередньо-емоційне спілкування як провідна діяльність періоду. Феномен дитячої прихильності. Криза 1 року. Ранній вік: загальна характеристика. Предметно-</p>		2		5

маніпулятивна та предметна діяльність. Розвиток психічних функцій (інтелектуальної та емоційної сфер). Стадії розвитку інтелекту за Ж. Піаже. Ранній вік як сензитивний для розвитку пасивного та активного мовлення. Криза 3 років, симптоми кризи.			
Тема 5. <u>Психологія дитинства: дошкільник.</u> Дошкільний вік, Рольова гра – провідна діяльність дошкільного віку. Теорії гри (Й. Хейзінга, Д. Ельконін). Структура та види ігор. Особливості сенсорного розвитку дошкільників. Розвиток уваги, пам'яті, мислення та уяви в дошкільному віці. Мислення дошкільників (анімізм, магічна причинність). Психологія дитячого малюнку. Казки та казкові історії, дитина як слухач та оповідач. Стадії морального розвитку за Л. Колбергом.. Криза 7 років. Готовність дитини до школи, види готовності, методики її діагностики (тест Керна-Йерасика).	2		5
Тема 6. <u>Психологія дитинства: молодший школяр.</u> Молодший школяр, психофізіологічні особливості, труднощі адаптації до школи, її види й рівні. Психологія навчання на засадах нових інноваційних технологій. Явище шкільного стресу, шкільна тривожність та її запобігання. Навчальна діяльність та її структура. Оцінка та самооцінка в навчанні. Мотивація навчання, структура мотивів. Розвиток пізнавальних інтересів та пізнавальної сфери. Теорія поетапного формування розумових дій за П.Гальперіним. Новоутворення молодшого шкільного віку.	2	2	5
Тема 7. <u>Психологія підлітка.</u> Психофізіологічні особливості розвитку, підліткова криза, Явище акселерація та ретардації. Інтимно-особистісне спілк. навчальна діяльність. спілкування з дорослими та однолітками. Дружба. Шкільний стрес та шкільна дезадаптація, Шкідливі звички та їх запобігання делінквентна та адиктивна поведінка підлітків. Акцентуації характеру. Особливості мислення (дедукція, індукція). Розвиток самосвідомості. Самооцінка та рівень домагань. Інтерес до власної зовнішності, розвиток тілесної складової “Я-концепції”, прагнення до самовдосконалення, інтерес до спорту. Рефлексія та самовизначення у підлітків	2	2	5
Тема 8. <u>Психологія юності.</u> Психологія ранньої та зрілої юності. Фізичне дозрівання та соціалізація у ранній юності. Соціальна ситуація розвитку та особливості освітнього простору. Навчально-професійна діяльність, її структура. Особистісне та професійне самовизначення старшокласників. Особливості спілкування у ранній юності (дружба, кохання)г Розвиток самостійності та самоорганізації, життєві та професійні плани. Розвиток пізнавальної сфери. Готовність старшокласника до самостійного життя. Загальні особливості розвитку	2	2	5

особистості на етапі пізньої зрілості (кар'єра, навчання, спілкування, дружба, кохання).			
<p>Тема 9. Психологія зрілості та старості. Поняття дорослості та зрілості, стратегії аналіз цих феноменів в межах вікової психології та психології розвитку. Предмет акмеології. Основні підперіоди дорослості. Психологія ранньої дорослості, завдання підперіоду. Криза 30-ти років. Періодизації розвитку в дорослому віці за Дж. Ловінгер та Р. Левінсона. Когнітивні досягнення ранньої дорослості (теорії Гоулда, Шейо). Психологія середньої дорослості, її завдання, криза, основні суперечності. Психологічна геронтологія. Похилий вік, його етапи. Довгожителство. Психологічні, психофізіологічні, психосексуальні зміни в старечому віці. Гендерні відмінності. Психологія пізньої дорослості, її завдання, ейджизм. Модель мудрості Балтеса. Вікові особливості реакції на стрес та невизначеність.</p>	2		10
ЗАГАЛОМ:	20	10	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.</p> <p>Види контролю: поточний (усне/письмове опитування на лекційному/практичному занятті); підсумковий (перевірка письмового індивідуального завдання; тест у системі дистанційного навчання). Система оцінювання навчальної дисципліни складається з таких компонентів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аудиторна робота (30 % від загальної кількості балів за курс (100%) – активна участь під час лекційних і практичних занять; виконання тестових завдань). 2. Самостійна робота (20%). 3. Підсумкове тестування (20%). 4. Письмовий залік (30%, з яких: виконання практичного завдання – 10%; теоретичне завдання – 20% від загальної кількості балів). <p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час заліку. Студент, який не набрав 50 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).</p>		

<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua, яке охоплює 40 запитань (максимальна кількість балів 20 балів). Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала.</p> <p><u>Самостійна робота:</u> Підготуйте презентацію, в якій висвітлюються етнокультурні особливості розвитку та соціалізації дітей, підлітків, юнаків віковому в ті й чи іншій країні світу (вік та країна за вибором). Оформіть самостійне завдання згідно вимог як Word документ. Самостійно оформіть статистичний та якісний опис, апробацію, висновки до завдань з психодіагностики індивідуальних особливостей колірнього сприймання та розуміння семантики кольорів (з врахуванням носіїв української, англійської, німецької мови) дітьми та юнаками, структури мотивів навчання учнів та студентів, оцінки власного функціонального стану на занятті, вивчення структури інтересів, психокорекційних завдань, сформульованих засобами казки та казкових історій, які проводилися на практичному занятті.</p> <p><u>Критерії оцінювання:</u> Вага виконання завдання (обидві частини завдання виконані згідно вимог, подані на перевірку вчасно) – 5% та 15%. Розуміння теоретичних основ навчального матеріалу – 5% Демонстрація практичних умінь: робити підготовки анотацій та укладати бібліографічний опис наукових джерел Разом: 20%</p>
<p>Семинарські (практичні) заняття</p>	<p>Оцінюється відвідуваність 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою та 5-ти лекцій за 1 бальною шкалою. Максимальна кількість 30 балів розраховується як арифметична сума балів за всі практичні та лекційні заняття.</p> <p>Знання студента оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в</p>

	першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час семінарських занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених з поважних причин занять.</p> <p>При виставленні допуску до заліку враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (30 балів), бали тематичного тестування на платформі d-learn.pnu.edu.ua (20 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (20 балів), що контролюється протягом тижня контролю самостійної роботи (КСР).</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма підсумкового контролю – залік. Форма задачі – комбінована. Здобувачеві пропонуються два завдання – одне підсумкове теоретичне (15 балів) і одне практичне завдання (15 балів). Максимальна кількість балів за залік – 30 балів.</p> <p>Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №1, користується правом перескладання іспиту за відомістю №2.</p> <p>Критерії оцінювання теоретичного завдання письмового заліку (макс. 15 балів):</p> <p>Знання студента оцінюються з теоретичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал,глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем.</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту.</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, що свідчить про невпевненість або відсутність стабільних знань; не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення.</p> <p>Критерії оцінювання практичного завдання письмового заліку (макс. 15 балів):</p> <p>Знання студента оцінюються практичної підготовки відповідно до</p>

національної шкали за такими **критеріями:**

«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, логічно мислить, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, аргументовано мислить, має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок при аналізі практичного матеріалу;

«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, проте плутає поняття, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Зразок завдань письмового заліку:

1. Порівняльна характеристика періодизацій психічного розвитку у віковій психології, критерії їх виокремлення.

2. Діагностика структури мотивації навчальної діяльності школярів. Порівняти й проаналізувати два протоколи дослідження мотивації шляхом побудови графіка. За протоколами ми бачимо у учня А такі дані – широкі соціальні мотиви представлені у балах в нього так: мотив відповідальності набрав 12 балів, мотив самовдосконалення - 4 балів, мотив благополуччя - 6 балів, мотив престижу – 15 балів, мотив уникнення неприємностей – 13 балів, у свою чергу пізнавальні мотиви у його протоколі набрали - мотив змісту навчання – 8 балів, а мотив процесу навчання – 3 балів. Учень В засвідчив під час відповіді такий результат – його широкі соціальні мотиви в балах представлені так : мотив відповідальності 11 балів, мотив самовдосконалення. 12 балів, мотив благополуччя 7 балів, мотив престижу 6 балів, мотив уникнення неприємностей 5 балів; пізнавальні мотиви, а саме змісту навчання 14 балів, процесу навчання 10 балів. Виявити більш оптимальну структуру мотивацію навчальної діяльності, запропонувати рекомендації.

7. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)»

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Студент має вчасно приходити на заняття. Він може бути не допущений до заняття, у разі спізнення без вагомості на те причини. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час лекційних і практичних занять; заохочується висловлювання власної думки. Здобувач вищої освіти має бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять та при виконанні письмових робіт.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-indyvidualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

Перезарахування освітніх компонент:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з психології на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)»

https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Гоян І.М. Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дітей/ За ред. А.А. Палія. Івано-Франківськ:Симфонія-форте, 2014. 652 с.
- 2.Дзюбо Л. Гриценюк Л. Діагностика навчальної мотивації: збірник методик Київ: Шк. світ, 2011. 128 с.(Бібліотека «Шкільного світу»).
- 3.Заброцький М. Вікова психологія. Тернопіль, 2005. 110 с.
http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/886/Zabroc'kij.pdf
- 4.Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. пос. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 384 с.
- 5.Кугішенко В. Вікова і педагогічна психологія. К., 2005. 95 с.
6. Проблемний підліток і проблеми підлітка/ упоряд. Тетяна Червенна. Київ: Шкільний світ, 2010. 128
7. Ритуалізована поведінка в діловому спілкуванні Методичні рекомендації.Автор-укладач Литвин-Кіндратюк С.Д. Івано-Франківськ, 2012. 29 с.
8. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія К.: Академвид., 2005 360 с.
http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/890/Savchin.pdf
9. Токарева Н. М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія. Посібник для вищих навч. закл. Київ, 2017. 548 с. w.researchgate.net/profile/Anzhelika-Kolly-Shamne/publication/326088870_Tokareva_N_M_Samne_A_V_Vikova_ta_pedagogicna_psihologia_navcalnij_posibnik_dla_studentiv

Додаткова література

1. Арттерапія для дітей. 88 технік для роботи з найпопулярнішими запитамі. Під ред. Тетяни Курганської. Київ: ТОВ «7БЦ», 2023. 296
2. Боднарчук М. Психологія девіантної поведінки К.: МАУП, 2006. 48 с.
3. Браусенко-Кузнецова О. Арт-простір казкотерапії Психолог. 2007. №28. С. 18-22.
4. Гуменюк О. Проблематика “Я” у психоаналітичній теорії Зигмунда Фрейда *Психолог.* 2005. №7. С. 3-6.
- 5.Гуменюк О. Его-психологія в теорії особистості Е.Еріксона *Психолог.* 2005. №46. С. 11-16.
6. Клименко В. В. Методологічний аналіз поняття „психічний розвиток” людини *Практична психологія та соціальна робота.* 2005. № 7. С. 1–7.

7. Кононко О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві). К.: Освіта, 1998. 255 с.
  8. Максименко С.Д. Розвиток особистості – розгортання чи новоутворення *Психолог.* 2005. №46. С. 4–10.
  9. Максименко С. Д. Онтогенез особистості *Практична психологія та соціальна робота.* 2006. № 10. С. 1–10.
  10. Методи вивчення психічного розвитку дошкільника. Методичний посібник. К., Світлич, 2004. 45 с.
  11. Організація самовдосконалення майбутніх педагогів на основі діагностики схильності до професійної діяльності / укл. Б. Кіндратюк, С. Литвин-Кіндратюк. Вид 2-ге, випр. і доп. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-тет ім. В. Стефаника, 2023. 53 с.
  12. Основи педагогічної психології «психологія виховання). Навчальний посібник. Київ.: Главник. 2006. 112 с. (серія «Психол. інструментарій»).
  - 13.. Скринінг шкільного життя. Методика комплексного психодіагностичного вивчення стану навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. 72 с.
  - 14.. Терлецька Л. Психокорекція засобами малюнку. К., Главник, 2007.75 с.
  15. Терлецька Л. Психологія зрілості. Практикум. Навчальний посібник. К., Главник. 2006. 142 с.
  16. Титаренко Т. Життєві кризи :технології консультування. Друга частина. К. Главник. 2007. 176 с.
  17. Титаренко Т. Постравматичне життєтворення: способи досягнення психологічного благополуччя. Національна академія педагогічних наук України; Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс ЛТД, 2020. 160 с.
  18. Berk E. L. Child Development Second Edition. London. Allyn and Bacon 680 p.
<https://www.pearson.com/en-au/media/yfcpelax/9780205149766.pdf>
  19. Gleitman, Henry. Psychology. W. W. Norton & Company Ltd., New York. 4-th edition 801 p.
  20. Kiesel A., Spada H. Lehrbuch Allgemeine Psychologie. Hans Spada Verlag, Bern, Stuttgart. 4-e Auflage 2018. 616 s.
  21. Strobach T., Wendt M. Allgemeine Psychologie. Berlin, Heidelberg Springe, 2019.
- Інтернет-ресурси
1. Сергієнкова О.П. Столярчук О.А. Вікова психологія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури. 376 с.
<https://ksp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/68/2021/05/%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-3.pdf>
  2. Психологія мовлення й психолінгвістика: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / За заг. ред. Л.О. Калмикової. Київ: Переяслав-Хмельницький пед. інс-тут, вид-во «Фенікс», 2008. 245 с.
https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/05/Kalmykova_Psykholohiia-movlennia-i-psykholinhvistyka.pdf

3. Принципи дитячого розвитку https://mis.alagappauniversity.ac.in/siteAdmin/dde-admin/uploads/1/PG_M.A._Child%20Care%20and%20Education_312%2011_Principles%20of%20Child%20Development.pdf

Інформаційні ресурси

http://pidruchniki.com/19580302/psihologiya/zagalni_zasadi_vikovoyi_psihologiyi

<http://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologiya-sergenkova-op.html>

http://www.lib.nau.edu.ua/BooksForNAU/2012/Vikova_Psyhologiya_Sergienkova2011.pdf

<http://social-science.com.ua/subject/69>

http://elibrary.kubg.edu.ua/5703/1/V_Kutishenk%D0%BE_PRVPp.pdf

Викладач: Світлана ЛИТВИН-КІНДРАТЮК, кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології розвитку